ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រុមប្រឹក្សាជាតិកម្ពុជាដើម្បីកុមារ

របាយការណ៍
ស្តីពី
ការទទួលបានយុត្តិធម៌សម្រាប់កុមារ

ឆ្លើយតបទៅនឹងវាក្យខ័ណ្ឌទី៥៧ នៃសេចក្ដីសម្រេចលេខ២២/៣២ លើប្រធានបទស្តីពី
"**ការទទួលបានបទដ្ឋានសុខភាពខ្ពស់បំផុតរបស់កុមារ**"

ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣

រៀបចំដោយៈ ក្រុមប្រឹក្សាជាតិកម្ពុជាដើម្បីកុមារ

សេចក្ដីផ្ដើម

ការិយាល័យឧត្ដមស្នងការជាន់ខ្ពស់ទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ បាន ស្នើឱ្យព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ផ្ដល់នូវព័ត៌មានទាក់ទងទៅនឹង "សិទ្ធិទទួលបានយុត្តិធម៌ សម្រាប់កុមារ" ដែលជាផ្នែកមួយនៃសេចក្ដីសម្រេចលេខ២២/៣២ លើប្រធានបទ "សិទ្ធិទទួល បានបទដ្ឋានសុខភាពខ្ពស់បំផុតរបស់កុមារ"។ របាយការណ៍សង្ខេបនេះ ផ្ដល់នូវព័ត៌មានថ្មីៗ បំផុតពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបញ្ហានេះ។

គួរឱ្យកត់សម្គាល់ថា កម្ពុជាបានផ្ដល់សច្ចាប័នលើអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្ដីពីសិទ្ធិ កុមារក្នុងឆ្នាំ១៩៩២ និងអនុសញ្ញា សន្ធិសញ្ញា និងពិធីសារពាក់ព័ន្ធទៅនឹងកុមារជាច្រើន ទៀត។ កម្ពុជាបាននិងកំពុងចាត់វិធានការចាំបាច់មួយចំនួន ដើម្បីធានាសម្រេចឱ្យបាន ពេញលេញនូវសិទ្ធិកុមារ ហើយកុមារទទួលបានបទដ្ឋានខ្ពស់បំផុតនៃសុខភាពរាងកាយ និងផ្លូវចិត្ត។ បន្ថែមពីលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់ខ្លួនដែលផ្ដល់ការគាំទ្រដល់សិទ្ធិកុមារ កម្ពុជាបាន អនុម័ត និង/ឬបានដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវច្បាប់ ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ គោលនយោបាយ កម្មវិធី និង យន្តការមួយចំនួន ដើម្បីការពារ និងលើកកម្ពស់សិទ្ធិកុមារ។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងគួរឱ្យកត់ សម្គាល់មួយចំនួនត្រូវបានធ្វើឡើង ដើម្បីធានាឱ្យទទួលបានយុត្តិធម៌សម្រាប់កុមារ ថ្វីបើនៅ មានបញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗមួយចំនួនក៏ដោយ។ ខាងក្រោមនេះ ជាការបង្ហាញដោយសង្ខេប ពីស្ថានភាព និងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់កម្ពុជាពាក់ព័ន្ធទៅនឹងប្រធានបទខាងលើ។

ក. នីតិវិធី និងយន្តការនានានៃយុត្តិធម៌កុមារមេត្រី ដែលស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី និងច្បាប់រដ្ឋបាល

១. ប្រទេសកម្ពុជាចាប់ផ្ដើមយុទ្ធសាស្ត្រកំណែទម្រង់ច្បាប់ និងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ក្នុងនោះ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និងក្រមរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានអនុម័ត និងប្រកាសឱ្យប្រើប្រាស់ជាបន្ដបន្ទាប់។ ក្រមទាំងនេះ បានគិតគូរ ដល់ការចូលរួមរបស់កុមារនៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌។ ក្រមទាំងនោះមានបទប្បញ្ញត្តិ មួយចំនួន ដែលបានកំណត់នូវយន្តការ និងនីតិវិធីយុត្តិធម៌កុមារមេត្រី។ ក្រមនីតិវិធី រដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៦ មានបទប្បញ្ញត្តិមួយចំនួនសម្រាប់ដំណើរការបណ្ដឹងរបស់ កុមារ។ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ ២០០៧ មានមាត្រាមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងការកម្រិត កំណត់សមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពរបស់កុមារ សិទ្ធិក្នុងការលុបចោលសកម្មភាព របស់អនីតិជន សិទ្ធិរបស់អនីតិជនក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ និងប្រកបអាជីវកម្ម លក្ខខណ្ឌនៃអត្តាធីនភាព និងកិច្ចសន្យាការងាររបស់អនីតិជន។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្ម ទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧ បានបញ្ចូលបទប្បញ្ញត្តិមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការឃាត់ខ្លួនកុមារ

ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ការរួចខ្លួនពីការបង្ខំដល់រូបរាងកាយ តំណាងផ្លូវច្បាប់ និងសេវាបកប្រែ។ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៩ រួមបញ្ចូលនូវបទប្បញ្ញត្តិមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធជាមួយនីតិភាពនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ វិធានការ ដែលអាចអនុវត្តបានសម្រាប់កុមារ មូលទោសដែលអាចអនុវត្តបានសម្រាប់កុមារដែលមានអាយុ១៤ឆ្នាំឡើងទៅ ទោសការងារសហគមន៍សម្រាប់កុមារ ការមិនអនុវត្តបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការមិនរាងចាល ការទទួលផលប្រយោជន៍នៃស្ថានទម្ងន់ទោសសម្រាប់កុមារ កាតព្វកិច្ចដោយឡែកក្នុងករណីនៃការព្យួរទោសសាកល្បង និងលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួនអនីតិជន ក្នុងពន្ធនាគារ។

២. កម្ពុជាកំពុងរៀបចំសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ដោយដាក់ចេញនូវវិសាលភាព និងយន្តការនីតិវិធី ដើម្បីដោះស្រាយអនីតិជនតាមរបៀបដែលមានលក្ខណៈកុមារមេត្រី និងដើម្បីការពារឱ្យបានពេញលេញនូវសិទ្ធិ និងឧត្តមប្រយោជន៍របស់កុមារ។ ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារឆ្នាំ២០១១ ស្នើឱ្យមានការប្រព្រឹត្តជាពិសេសចំពោះជនជាប់ឃុំជាកុមារ។ ច្បាប់បញ្ជាក់ថា គ្រប់ពន្ធនាគារទាំងអស់ត្រូវមានកំណត់ត្រានៃជនជាប់ឃុំជាកុមារដាច់ដោយឡែក ហើយកុមារគ្រប់រូបត្រូវបានឃុំខ្លួនដាច់ដោយឡែកពីមនុស្សពេញវ័យ និងត្រូវបានវាយតម្លៃឱ្យបានត្រឹមត្រូវមុនពេលឱ្យធ្វើការងារពលកម្ម។ ច្បាប់ក៏ហាមឃាត់ផងដែរនូវរាល់ទម្រង់ទាំងអស់នៃការដាក់ដាក់ទណ្ឌកម្មរូបរាងកាយ។

ខ. ឧបសគ្គ ឬកត្តារាំងស្ទះដល់កុមារក្នុងការទទួលបានយុត្តិធម៌

៣. ថ្វីបើមានការរីកចម្រើនច្រើនក៏ដោយ ក៏កម្មវិធីយុត្តិធម៌កុមារមិនទាន់ដំណើរការបានដោយខ្លួនឯងទេ គឺត្រូវបានលើកទឹកចិត្ត/ជំរុញដោយម្ចាស់ជំនួយ ហើយការព្យាយាមមួយចំនួនត្រូវបានអនុវត្ត ដើម្បីបញ្ជ្រាបកម្មវិធីនេះទៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិដែលពាក់ព័ន្ធ និងតាមរយៈអភិបាលកិច្ចដ៏ទូលំទូលាយ និងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការគោរពច្បាប់។ ការពិនិត្យតាមដាន និងការពង្រឹងយន្តការច្បាប់ដែលមានស្រាប់ ដែលការពារកុមារក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ដូចជាជនប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលត្រូវបានចោទ ជនរងគ្រោះ និងសាក្សី គឺស្ថិតនៅដំណាក់កាលដំបូងនៅឡើយ។ ការសម្រេចចុងក្រោយ និងការអនុម័តច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន នឹងជួយពន្លឿនដំណើរការយុត្តិធម៌សម្រាប់របៀបវារៈកុមារ។ ការពន្យារពេលការអនុម័តច្បាប់យុត្តិធម៌កុមាររបស់រដ្ឋាភិបាលបានពន្យារដល់ការបង្កើតគំរូនៃការបង្វែរ ជម្រើសចំពោះការឃុំខ្លួន និងការស្តារយុត្តិធម៌សម្រាប់កុមារ ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយបញ្ហាច្បាប់។ លុះត្រាតែច្បាប់ត្រូវបានអនុម័ត នីតិវិធីទូទៅសម្រាប់មនុស្សពេញវ័យត្រូវបានអនុវត្ត

ដោយស្វ័យប្រវត្តិចំពោះករណីនានារបស់កុមារ។ នៅពេលដែលគ្មានប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌អនីតិជននៅកម្ពុជា ប្រព័ន្ធបច្ចុប្បន្នមិនបានពិចារណាពីតម្រូវការ និងឧត្តមប្រយោជន៍របស់កុមារ ឬដោះស្រាយឬសគល់នៃបទល្មើស និងផលវិបាករបស់កុមារម្នាក់ៗដែលពាក់ព័ន្ធនោះឡើយ។ មិនមានតុលាការកុមារ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញាដែលមានជំនាញឯកទេសផ្នែកសិទ្ធិកុមារទេ។

៤. ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់កម្ពុជា នៅមិនទាន់មានមន្ត្រីគ្រប់គ្រាន់ ខ្វះធនធាន និងមិនទាន់បានបំពាក់ឧបករណ៍ឱ្យបានសមស្របនៅឡើយ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងករណីនានាស្របទៅតាមបទដ្ឋានជាតិ និងអន្តរជាតិ។ ជាមួយនឹងការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាល និងវិក្រឹត្យការវិជ្ជាជីវៈមេធាវី និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវអ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់ដែលស្ថិតនៅក្រោមគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានៅឆ្នាំ២០១១ និងស្ថិតក្រោមរាជបណ្ឌិតវិជ្ជាជីវៈតុលាការកាលពីឆ្នាំ២០០៦ ក្រុមមេធាវី ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញាថ្មីត្រូវបានបង្កើតឡើង ហើយសមត្ថភាពរបស់ពួកគេកំពុងប្រសើរឡើងជាបណ្តើរៗ។ ដោយមានចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញាផ្លូវការប្រមាណ២៨០នាក់ និងមេធាវី ដែលកំពុងធ្វើការងារប្រមាណ៥០០នាក់នៅកម្ពុជា កំពុងបម្រើប្រជាជន១៣.៨លាននាក់ ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌មិនទាន់មានលទ្ធភាពពេញលេញនៅឡើយដើម្បីផ្តល់នូវមធ្យោបាយតាមផ្លូវច្បាប់ឱ្យបានរហ័ស និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ចំពោះការរំលោភសិទ្ធិកុមារ។

៥. ខណៈដែលរដ្ឋាភិបាលមិនទាន់មានលទ្ធភាពពេញលេញនៅឡើយ ក្នុងការផ្តល់ជំនួយផ្លូវច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយដល់ជនក្រីក្រ និងងាយរងគ្រោះ ការការពារកុមារក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ តែងតែទុកឱ្យអង្គការជំនួយផ្នែកច្បាប់ ដែលនៅខ្វះធនធាន និងមិនទាន់មានបុគ្គលិកគ្រប់គ្រាន់នៅឡើយដោះស្រាយ។ គិតត្រឹមឆ្នាំ២០១០ មានមេធាវីរបស់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលប្រមាណ៨០នាក់ កំពុងផ្តល់សេវាផ្នែកច្បាប់ពេញម៉ោង ដល់ក្រុមជនងាយរងគ្រោះនានា នៅទូទាំងប្រទេស។ កុមារភាគច្រើនមិនបានជួបមេធាវីរបស់ខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តី ខណៈតុលាការមិនបានជូនដំណឹង ឬគ្រាន់តែចាត់តាំងមេធាវីមួយថ្ងៃមុនពេលជំនុំជម្រះក្តីប៉ុណ្ណោះ។

៦. រយៈពេលកន្លងមកថ្មីៗនេះ ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ត្រូវបានពង្រឹង តាមរយៈច្បាប់សំខាន់ៗដូចជាក្រមរដ្ឋប្បវេណី ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និងក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។ ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនានា ដូចជាច្បាប់ស្តីពីការបង្ក្រាបអំពើជួញដូរមនុស្ស និងអំពើធ្វើអាជីវកម្មផ្លូវភេទ ឆ្នាំ២០០៨ ច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ឆ្នាំ២០១០ ក៏ត្រូវបានអនុម័តផងដែរ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បទដ្ឋានគតិយុត្តសំខាន់ៗដទៃ

ទៀតដែលចាំបាច់សម្រាប់ដំណើរការឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ជាអាទិ៍ ច្បាប់ស្តីពីស្ថាប័នតុលាការ លក្ខន្តិកៈនៃអង្គចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញា ច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មមុខងារ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាអង្គចៅក្រម និងច្បាប់ស្តីពីនគរបាល កំពុងត្រូវបានរៀបចំនៅឡើយ។

៧. សមត្ថភាពនៃមន្ត្រីយុត្តិធម៌ភាគច្រើន ក្នុងការអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ថ្មី និងដែលមានស្រាប់ ជាទូទៅនៅទន់ខ្សោយនៅឡើយ។ នគរបាល ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា កម្រពិចារណាដល់ជម្រើសក្រៅការដកហូតសេរីភាព ថ្វីបើច្បាប់ជាតិដែលមានស្រាប់ អនុញ្ញាតឱ្យមានប្រាក់ធានាក្រៅឃុំ ការដោះលែងដោយមានលក្ខខណ្ឌ និងសាលក្រមព្យួរទោសក៏ដោយ។ តួនាទីរបស់អ្នកធ្វើការងារសង្គមកិច្ច ដូចជាអ្នកគ្រប់គ្រងករណី និងអ្នកផ្តល់កិច្ចគាំទ្រដល់កុមារនៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ មិនទាន់ត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅឡើយ។ កិច្ចសហការរវាងមន្ត្រីយុត្តិធម៌សំខាន់ៗ នៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់នៅឡើយ ដែលនាំឱ្យសិទ្ធិ និងឧត្តមប្រយោជន៍របស់កុមារ មិនទាន់ត្រូវបានបង្ហាញឱ្យបានច្បាស់លាស់នៅក្នុងដំណើរការតុលាការ។

៨. ការប្រឈមសំខាន់ៗដទៃទៀត មានជាអាទិ៍៖ (១)ការសម្របសម្រួលដែលមានកម្រិតរវាងខេត្តនានា ក្នុងការពង្រឹងការពិនិត្យតាមដាន និងការពន្យារពេលនៃការបញ្ជូនដំណើរការដោះស្រាយករណីកុមារនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងការតាមដានលទ្ធផលកុមារពាក់ព័ន្ធវិស័យនានា (២)គ្មានគោលនយោបាយ ឬយុទ្ធសាស្ត្រជាតិស្តីពីការផ្តល់ជំនួយផ្នែកច្បាប់ (៣)សេចក្តីត្រូវការឱ្យមានការរៀបចំរបាយការណ៍ទិន្នន័យ ដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងមានប្រសិទ្ធភាព ការតវ៉ា និងយន្តការពិនិត្យតាមដាននៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ (៤)វិធីសាស្ត្រដោះស្រាយពហុវិស័យស្តីពីការអនុវត្តនីតិវិធីកុមារមេត្រីដែលអាចប្រើប្រាស់បាននៅមានកម្រិតនៅឡើយ នៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា នគរបាល មេធាវី និងអ្នកធ្វើការងារសង្គមកិច្ច និង (៥)ធនធាននៅមានកម្រិតក្នុងការពង្រឹងផ្នែកតម្រូវការ តាមរយៈការលើកកម្ពស់ការផ្តល់សិទ្ធិអំណាចផ្នែកច្បាប់ដល់កុមារ ស្ត្រី និងគ្រួសារ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវលទ្ធភាពទទួលបានយុត្តិធម៌ និងធ្វើឱ្យមានយុត្តិធម៌ចំពោះការរំលោភបំពានសិទ្ធិរបស់គេ។

គ. ប្រព័ន្ធដែលកុមារអាចរាយការណ៍បាន

៩. ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០៨មក គ្រប់ឃុំសង្កាត់ទាំងអស់នៅក្នុងប្រទេស បានបង្កើតគណៈកម្មាធិការទទួលបន្ទុកកិច្ចការនារីនិងកុមារឃុំសង្កាត់ ដែលជាយន្តការនៅមូលដ្ឋានមួយ ដែលកុមារអាចរាយការណ៍ពីបញ្ហា ឬបណ្តឹងតវ៉ារបស់ខ្លួន។ គណៈកម្មាធិការ

ទទួលបន្ទុកកិច្ចការនារីនិងកុមារឃុំសង្កាត់ បានបើកឱ្យមានការចូលរួមពីតំណាងកុមារក្នុងការពិភាក្សា ចែករំលែក និងទាមទារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ។ ជាងនេះទៅទៀត រដ្ឋាភិបាល ដោយអនុលោមតាមដំណើរការវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ យន្តការការពារកុមារ ដែលគាំទ្រដោយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល/អង្គការអន្តរជាតិ កំពុងអនុវត្តជាមួយគណ:កម្មាធិការទទួលបន្ទុកកិច្ចការនារី និងកុមារឃុំសង្កាត់ នៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់។

១០. មានប៉ុស្តិ៍រដ្ឋបាលនៅគ្រប់ឃុំសង្កាត់ទាំងអស់ផងដែរ ដែលអាចឱ្យកុមាររាយការណ៍ពីការរំលោភបំពានដែលកុមារជួបប្រទះ ឬការរំលោភបំពានសិទ្ធិរបស់ពួកគេ។ នាយកដ្ឋានប្រឆាំងការជួញដូរ និងការពារអនីតិជន ដែលស្ថិតក្រោមក្រសួងមហាផ្ទៃបានដំណើរការបណ្តាញទូរស័ព្ទពិសេសប្រចាំការ២៤ម៉ោង (ជាភាសាខ្មែរ និងអង់គ្លេស) ដែលកុមារ និងប្រជាជនគ្រប់រូបអាចរាយការណ៍ពីបញ្ហាទាក់ទងនឹងកុមារ ជាពិសេសការជួញដូរកុមារ។ កុមារក៏អាចប្រើប្រាស់សេវាបណ្តាញទូរស័ព្ទជំនួយកុមារ២៤ម៉ោងលើ២៤ម៉ោង ពេញមួយសប្តាហ៍ ដែលគ្រប់គ្រងដោយអង្គការបណ្តាញទូរស័ព្ទជំនួយកុមារកម្ពុជា។ គ្រាន់តែក្នុងឆ្នាំ២០១២ មានកុមារ និងយុវជនចំនួន៥៣.៤៣៥នាក់ បានធ្វើទំនាក់ទំនង និងទទួលប្រឹក្សាយោបល់ និងការណែនាំតាមរយៈបណ្តាញទូរស័ព្ទជំនួយកុមារ។

១១. ក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា បានចេញប្រកាសស្តីពីបទដ្ឋានអប្បបរមាសម្រាប់ការថែទាំកុមារក្នុងមណ្ឌល និងក្នុងឆ្នាំ២០០៨ បានចេញប្រកាសស្តីពីបទដ្ឋានអប្បបរមាសម្រាប់ការថែទាំជំនួសចំពោះកុមារ នៅតាមសហគមន៍។ បទដ្ឋានអប្បបរមាទាំងអស់ប្រគល់អំណាចដល់មជ្ឈមណ្ឌល/អ្នកផ្តល់ការថែទាំកុមារ ឱ្យបង្កើតយន្តការបណ្តឹងសម្រាប់កុមារក្នុងការថែទាំជំនួស ដើម្បីរាយការណ៍ពីបណ្តឹងតវ៉ារបស់ពួកគេ និងដើម្បីប្រាកដថា កុមារទាំងអស់បានយល់ដឹងពីសិទ្ធិ និងនីតិវិធីក្នុងការដាក់ពាក្យបណ្តឹងរបស់ពួកគេ។

១២. ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារតម្រូវឱ្យគ្រប់មណ្ឌលឃុំឃាំងទាំងអស់ ត្រូវរៀបចំនីតិវិធីបណ្តឹងតាមរយៈនេះ ជនជាប់ឃុំជាកុមារអាចដាក់បណ្តឹងរបស់ខ្លួន ដោយសម្ងាត់បាន។ ប្រអប់ទទួលពាក្យបណ្តឹងមាននៅក្នុងមណ្ឌលឃុំឃាំងចំនួន២៧ នៅទូទាំងប្រទេស ដើម្បីទទួលបានបណ្តឹងតវ៉ាពីអ្នកជាប់ឃុំឃាំង និងក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេ។

១៣. ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានរៀបចំនីតិវិធីបណ្តឹង/រាយការណ៍សម្រាប់សិស្សនៅតាមសាលារៀន ដើម្បីអនុវត្តឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនូវច្បាប់ស្តីពីការអប់រំ និងគោលនយោបាយជាតិស្តីពីសាលាកុមារមេត្រី។ នីតិវិធីនេះ បង្កលក្ខណ:ឱ្យសិស្ស និងឪពុក

ម្តាយសិស្សអាចរាយការណ៍ពីបញ្ហា ដែលប៉ះពាល់ដល់កុមារនៅតាមសាលារៀន និងបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹងការអប់រំរបស់កុមារ។

ឃ. សិទ្ធិប្តឹងតាមផ្លូវច្បាប់ សមត្ថភាពផ្លូវច្បាប់ និងតំណាងផ្លូវច្បាប់សម្រាប់អនីតិជន ដែលស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់

១៤. បទប្បញ្ញត្តិនានា ដែលស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា អនុញ្ញាតឱ្យអនីតិជន[១]/កុមារមានសិទ្ធិប្តឹងតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ស្នើសុំឱ្យមានសមត្ថភាពផ្លូវច្បាប់ និងមានតំណាងផ្លូវច្បាប់។ យោងតាមមាត្រា១៤៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ នៅពេលចូលបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង ចៅក្រមស៊ើបសួរពិនិត្យអត្តសញ្ញាណជនត្រូវចោទ និងប្រាប់ពីបទល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។ ចៅក្រមត្រូវប្រាប់ជនត្រូវចោទពីសិទ្ធិក្នុងការមិនឆ្លើយតប ប៉ុន្តែប្រសិនបើជនត្រូវចោទចង់រាយការណ៍ ចៅក្រមត្រូវកត់ត្រាសេចក្តីរាយការណ៍នោះភ្លាម។ ជនត្រូវចោទជាអនីតិជន ត្រូវតែមានមេធាវីអមជានិច្ច។ ប្រសិនបើជនត្រូវចោទមិនបានជ្រើសរើសមេធាវីទេ តុលាការត្រូវតែចាត់តាំងមេធាវី។ មាត្រា២០៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបញ្ជាក់ថា ចៅក្រមស៊ើបសួរដែលឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវឱ្យដំណឹងដល់ជនត្រូវចោទ និងសុំឱ្យជនត្រូវចោទមានយោបល់។ ប្រសិនបើជនត្រូវចោទមានមេធាវី មេធាវីត្រូវបង្ហាញមធ្យោបាយការពារខ្លួនដល់ជនត្រូវចោទ។ មាត្រា៣៦៥ និងមាត្រា៣៦៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌអនុញ្ញាតឱ្យពិរុទ្ធជនអាចប្តឹងសារទុក្ខ ចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការបាន។ ពិរុទ្ធជនអាចត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវី ប៉ុន្តែមេធាវីត្រូវមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិពីពិរុទ្ធជនឱ្យធ្វើសកម្មភាព។ ពិរុទ្ធជនដែលជាអនីតិជនអាចត្រូវបានតំណាងដោយឪពុកម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាល ហើយក្នុងករណីនេះ អ្នកតំណាងមិនចាំបាច់មានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិទេ។ រួមសេចក្តីមក អនីតិជនមានមធ្យោបាយ ដើម្បីជំទាស់នៅក្នុងរឿងក្តីតាមផ្លូវច្បាប់ តាមរយៈសមត្ថភាពផ្លូវច្បាប់ ឬតាមរយៈតំណាងផ្នែកច្បាប់របស់ពួកគេ។

១៥. ក្នុងករណីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ជាមួយនឹងអ្នកតំណាងផ្លូវច្បាប់ អនីតិជនអាចស្នើសុំតំណាងថ្មីមួយរូប ស្ថិតក្រោមមាត្រា៣៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលចែងថា៖

- ក្នុងករណីដែលគ្មានអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬករណីដែលអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ពុំបានប្រតិបត្តិនូវសិទ្ធិតំណាងនោះ បុគ្គលដែលមាន

[១] មាត្រា១៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ចែងថា ជនដែលត្រូវបានកម្រិតសមត្ថភាព សំដៅទៅលើអនីតិជន ខណៈដែលមាត្រា១៨ ចែងថា សកម្មភាពដែលអនីតិជនបានធ្វើ ដោយមិនបានទទួលការយល់ព្រមពីអ្នកមានសិទ្ធិអំណាចមេបា ឬអ្នកអាណាព្យាបាល អាចលុបចោលបាន។

បំណងធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹងចំពោះបុគ្គល ដែលគ្មានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើបណ្តឹង អាចដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការដែលបានទទួលបណ្តឹង ឱ្យជ្រើសរើសអ្នកតំណាងពិសេស ដោយធ្វើសេចក្តីបញ្ជាក់ដំបូងថា ការខូចខាតអាចនឹងកើតឡើង ដោយសារការយឺតយ៉ាវនោះ

- តុលាការអាចផ្លាស់ប្តូរអ្នកតំណាងពិសេសនៅពេលណាក៏បាន
- ការសម្រេចសេចក្តីអំពីការជ្រើសតាំង ឬការផ្លាស់ប្តូរអ្នកតំណាងពិសេសនឹងត្រូវបានជូនដំណឹងឱ្យអ្នកតំណាងពិសេសផងដែរ
- អ្នកតំណាងពិសេសត្រូវមានការប្រគល់សិទ្ធិ ដូចអ្នកអាណាព្យាបាល ដើម្បីធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹង។

ខ. ការចូលរួមរបស់កុមារក្នុងដំណើរការយុត្តិធម៌

១៦. អនីតិជន និងកុមារអាចចូលរួមក្នុងដំណើរការយុត្តិធម៌ និងមានសិទ្ធិបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួន។ អនីតិជនត្រូវបានចាត់ទុកថា ជានីតិបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងដំណើការយុត្តិធម៌។ មាត្រា៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចែងថា បណ្តឹងអាជ្ញាអនុវត្តទៅលើបុគ្គលគ្រប់រូប ទាំងរូបវន្តបុគ្គល និងនីតិបុគ្គល ដែលមាត្រា៦(១) ចែងថា បុគ្គលគ្រប់រូបដែលប្រកាសថា ខ្លួនជាអ្នករងគ្រោះនៃបទល្មើស អាចដាក់ពាក្យប្តឹងបាន។ ស្ថិតក្រោមមាត្រា២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានបំណងឱ្យតុលាការដោះស្រាយវិវាទរដ្ឋប្បវេណី ដោយផ្អែកលើច្បាប់នានា ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់បុគ្គលឯកជន ហើយជនគ្រប់រូបត្រូវបានធានានូវសិទ្ធិពឹងពាក់តុលាការ ចំពោះវិវាទរដ្ឋប្បវេណី។ មាត្រា៣២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ចែងថា៖

- បុគ្គលដែលអាចមានសិទ្ធិ និងករណីកិច្ច តាមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ អាចជាដើមចោទ ឬចុងចម្លើយនៅក្នុងបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
- បុគ្គលដែលមានសមត្ថភាពធ្វើសកម្មភាពដោយខ្លួនឯង អាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងដោយខ្លួនឯង ដោយតាំងខ្លួនជាដើមចោទ ការពារខ្លួនចំពោះបណ្តឹងដោយតាំងខ្លួនជាចុងចម្លើយ ឬចូលរួមក្នុងការធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹង
- អនីតិជន ឬជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ អាចធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹងបាន លុះត្រាតែត្រូវបានធ្វើដោយអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់។ ប៉ុន្តែបញ្ញត្តិនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ចំពោះករណីដែលអនីតិជនអាចធ្វើសកម្មភាពដោយឯករាជ្យ។

ច. ជំនួយផ្លូវច្បាប់សម្រាប់កុមារ

១៧. អនុលោមតាមមាត្រា១៦ និងមាត្រា៣២(៣) នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី សមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពរបស់អនីតិជនត្រូវបានកម្រិត ហើយអនីតិជនអាចធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹងបាន លុះត្រាតែតាមរយៈអ្នកតំណាងស្របច្បាប់។ ដូច្នេះ វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ ដែលអនីតិជន/កុមារអាចប្រើប្រាស់ទាំងតំណាងស្របច្បាប់ និងទាំងជំនួយផ្នែកច្បាប់ក្នុងករណីចាំបាច់។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចែងថា ជនត្រូវចោទជាអនីតិជនតែងតែត្រូវការជំនួយ នៅពេលបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខចៅក្រម។ ប្រសិនបើជនត្រូវចោទជាអនីតិជនមិនត្រូវបានតំណាងនៅក្នុងតុលាការទេ គេចាត់ទុកថា ជាការខុសឆ្គងរបស់តុលាការ។

១៨. គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងអង្គការសង្គមស៊ីវិល បានគាំទ្រដល់ដំណើរការរៀបចំគោលនយោបាយជាតិជំនួយផ្នែកច្បាប់ និងការផ្តល់ជំនួយផ្នែកច្បាប់ និងសេវាសង្គមដល់កុមារដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយបញ្ហាច្បាប់ចំនួន១០០នាក់រៀងរាល់ឆ្នាំ។ សេវាតំណាងផ្នែកច្បាប់ត្រូវបានពង្រឹងតាមរយៈការបណ្តុះបណ្តាលសិទ្ធិកុមារ យុត្តិធម៌អនីតិជន និងច្បាប់និងនីតិវិធីដែលពាក់ព័ន្ធនានា។

ឆ. ជម្រើសចំពោះនីតិវិធីរឿងក្តីសម្រាប់កុមារ

១៩. មាត្រា១៩ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌចែងថា អនីតិជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស ជាកម្មវត្ថុនៃវិធានការតាមដាន អប់រំ ការពារ និងឧបត្ថម្ភ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តុលាការអាចប្រកាសទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌលើអនីតិជនអាយុចាប់ពី១៤ឆ្នាំឡើងទៅ ប្រសិនបើកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬប្រសិនបើបុគ្គលិកលក្ខណៈ របស់អនីតិជនតម្រូវ។ នេះមានន័យថា កុមារអាយុក្រោម១៤ឆ្នាំ ដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស គឺមិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងផ្លូវច្បាប់ទេ។ មាត្រា៩៦(១១) និង២១២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ចែងថា អនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម១៤ឆ្នាំ មិនត្រូវបានឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នទេ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចបញ្ជូនអនីតិជនជាបណ្តោះអាសន្នទៅអ្នកអាណាព្យាបាល ឬមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំថែទាំ ដោយរង់ចាំការសម្រេចពីតុលាការ។

២០. ជម្រើសផ្សេងទៀតក៏អាចប្រើបានដែរ ចំពោះអនីតិជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស មានជាអាទិ៍៖ (១)ការប្រគល់អនីតិជនទៅឱ្យឪពុកម្តាយ អ្នកអាណាព្យាបាល អ្នកមើលថែទាំ ឬជនដែលអាចជឿទុកចិត្តបានដទៃទៀត តាមការចាំបាច់ ឬ (២)ប្រគល់អនីតិជនទៅមណ្ឌលដែលមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការថែទាំកុមារ មន្ទីរពេទ្យ មណ្ឌលដែលមានជំនាញឯកទេស ឬដាក់អនីតិជនឱ្យស្ថិតក្រោមការការពារពីតុលាការ អាស្រ័យទៅតាមកាលៈទេសៈ។ តាមរយៈគោលការណ៍ច្បាប់ តុលារការក៏

អាចមានជម្រើសផ្សេងទៀត ជៀសជាងការដាក់ទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌលើអនីតិជន ឧទាហរណ៍ តាមរយៈការងារសហគមន៍ ការស្តីបន្ទោស និងការសាកល្បង។

ង. លទ្ធភាពទទួលបានយុត្តិធម៌សម្រាប់កុមារ

២១. ប្រទេសកម្ពុជាមិនមានច្បាប់ដោយឡែក ដែលចែងពីកិច្ចការពារជនរងគ្រោះជាកុមារទេ ប៉ុន្តែបទប្បញ្ញត្តិដែលមានស្រាប់ ជួយឱ្យជនគ្រោះជាកុមារអាចស្វែងរកយុត្តិធមិតាមរយៈការប្តឹងទៅស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា៦(១) នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។ តាមរយៈបណ្តឹង ជនរងគ្រោះជាកុមារនឹងទទួលបានយុត្តិធមិតាមមធ្យោបាយចំនួន២ៈ (១)អ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសនឹងត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដូច្នេះស្ថាប័នអយ្យការ អាចស្នើឱ្យតុលាការដាក់ទោសឱ្យបានត្រឹមត្រូវលើអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើស (២) ព្យសនកម្មត្រូវបានជួសជុលតាមរយៈបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលប្តឹងដោយជនរងគ្រោះ បន្ថែមពីលើបណ្តឹងអាជ្ញា ដែលបានធ្វើឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញា។ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវបានអនុវត្តដោយជនរងគ្រោះនៃបទល្មើស។ ប៉ុន្តែដើម្បីឱ្យមានការជួសជុលបាន ព្យសនកម្មត្រូវតែជាផលវិបាកផ្ទាល់នៃបទល្មើស ជា ព្យសនកម្មផ្ទាល់ខ្លួន បានកើតឡើង និងនៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន។ ព្យសនកម្មអាចជាព្យសនកម្មខាងសម្ភារ រូបកាយ និងផ្លូវចិត្ត។ ជនរងគ្រោះត្រូវដាក់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយផ្ទាល់ ដើម្បីទាមទារឱ្យមានការជួសជុលព្យសនកម្ម ដែលបានកើតឡើង។ ព្យសនកម្មអាចត្រូវបានជួសជុល ដោយការបង់ជំងឺចិត្ត ដោយការសងទៅជនរងគ្រោះវិញនូវទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានបាត់បង់ ឬដោយការធ្វើឱ្យមានសភាពដូចដើមវិញនូវទ្រព្យសម្បត្តិដែលគេបានបំផ្លិចបំផ្លាញ ឬធ្វើឱ្យខូចខាត។ សំណងជំងឺចិត្តត្រូវតែមានលក្ខណៈធូនល្មមជាមួយនឹងព្យសនកម្ម (មាត្រា១៤)។ មាត្រា៥៣៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចែងថា កាលណាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានទទួលសំណង ឬជំងឺចិត្តពីពិរុទ្ធជន ឬចុងចោទរដ្ឋប្បវេណីទេ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចសុំដល់ព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យធ្វើការបង្ខំឱ្យសងបាន។

២២. ប្រកាសស្តីពីការប្រើប្រាស់របាំងក្នុងបន្ទប់សវនាការ និងបន្ទប់សវនាការភ្ជាប់បណ្តាញទូរទស្សន៍ ដើម្បីយកសក្ខីកម្មពីកុមារ/ជនរងគ្រោះ និងសាក្សីដែលងាយរងគ្រោះ ត្រូវបានចេញដោយក្រសួងយុត្តិធមិនៅឆ្នាំ២០០៨ ដោយបន្ថែមការដំឡើងរបាំងសវនាការក្នុងតុលាការគ្រប់រាជធានីខេត្តទាំងអស់ និងការតម្លើងឧបករណ៍សម្រាប់ធ្វើសន្និសីទតាមរយៈវីដេអូនៅក្នុងតុលាការខេត្តចំនួន៥ ដែលជាខេត្តអាទិភាព។ ប្រកាស និងឧបករណ៍កុមារមេត្រី ជាមធ្យោបាយដើម្បីជួយឱ្យជនរងគ្រោះជាកុមារ និងសាក្សីអាចផ្តល់សក្ខីកម្មឱ្យកាន់តែមានលក្ខណៈសុក្រឹត្យ ក្នុងបរិយាកាសមិនមានការបង្ខិតបង្ខំ។

ឈ. ចំណេះដឹងរបស់កុមារអំពីសិទ្ធិរបស់ខ្លួន

២៣. រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា លើកកម្ពស់ការអនុវត្តសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានទាំងបួនរបស់កុមារៈ សិទ្ធិរស់រានមានជីវិត សិទ្ធិអភិវឌ្ឍន៍ សិទ្ធិទទួលបាននូវការការពារ និងសិទ្ធិចូលរួម។ អាជ្ញាធរនៅគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ ជាពិសេសគណៈកម្មធិការទទួលបន្ទុកកិច្ចការនារី និងកុមារឃុំសង្កាត់ ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីច្បាប់ និងគោលនយោបាយទាក់ទងទៅនឹងសិទ្ធិកុមារ។ ក្រសួង ស្ថាប័នសាធារណៈ និងស្ថាប័នឯកជន បានលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងយ៉ាងទូលំទូលាយស្ដីពីសិទ្ធិកុមារ តាមរយៈ ទូរទស្សន៍ វិទ្យុ កាសែត ផ្ទាំងរូបភាព បដា ការបណ្ដុះបណ្ដាល ការអប់រំសហគមន៍ ។ល។ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានបញ្ជ្រាបសិទ្ធិកុមារទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាសម្រាប់ការអប់រំនៅថ្នាក់មធ្យមសិក្សា និងឧត្ដមសិក្សា។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលជាច្រើនបានធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាល ដើម្បីផ្ដល់ការបណ្ដុះបណ្ដាលសិទ្ធិកុមារដល់កុមារនៅតាមសាលារៀន និងសហគមន៍។

ញ. ការបណ្ដុះបណ្ដាលមន្ត្រីនគរបាល និងអ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់អំពីសិទ្ធិកុមារ

២៤. ស្ថាប័នសាធារណៈ និងអង្គការសង្គមស៊ីវិល បានរួមគ្នារៀបចំ បោះពុម្ព និងចែកចាយសៀវភៅ/កូនសៀវភៅបណ្ដុះបណ្ដាលស្ដីពីសិទ្ធិកុមារ ជាពិសេសដើម្បីអប់រំនគរបាលយុត្តិធម៌ និងអ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់។ ឧទាហរណ៍ ក្រសួងមហាផ្ទៃបានប្រើសៀវភៅបណ្ដុះបណ្ដាលសិទ្ធិកុមារទាំងនេះ ដើម្បីបណ្ដុះបណ្ដាលគ្រូបង្គោលនៅក្នុងរាជធានីខេត្តទាំង២៤។ មជ្ឈមណ្ឌលបណ្ដុះបណ្ដាល និងវិក្រឹត្យការវិជ្ជាជីវៈមេធាវី បានបញ្ចូលឧបករណ៍បណ្ដុះបណ្ដាលទាំងនេះទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាសម្រាប់និស្សិតមេធាវី និងមេធាវីប្រកបវិជ្ជាជីវៈ។ រាជបណ្ឌិត្យសភាវិជ្ជាជីវៈច្បាប់ ក៏បានបញ្ចូលសិទ្ធិកុមារទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាសម្រាប់សិស្សចៅក្រម និងចៅក្រមប្រកបវិជ្ជាជីវៈផងដែរ។ អង្គការជំនួយផ្នែកច្បាប់កម្ពុជា បានបណ្ដុះបណ្ដាលនគរបាលយុត្តិធម៌ (នគរបាល និងកងរាជអាវុធហត្ថ) នៅក្នុងខេត្តសៀមរាប និងបន្ទាយមានជ័យអំពីសិទ្ធិកុមារសិទ្ធិរបស់កុមារដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយបញ្ហាច្បាប់ និងច្បាប់ និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធទៅនឹងកុមារដទៃទៀតក្នុងឆ្នាំ២០១១ និង២០១២ ដោយមានការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុពីអង្គការសង្គ្រោះកុមារ និងសហភាពអ៊ឺរ៉ុប។ មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់នៅ ថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ត្រូវបានបណ្ដុះបណ្ដាលជំនាញពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការធ្វើសម្ភាសកុមារ និងបច្ចេកទេសកុមារមេត្រី ដើម្បីដោះស្រាយកុមារដែលជាជនល្មើស ជនរងគ្រោះ ឬជាសាក្សី។

២៥. ក្នុងចំណោមកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាច្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ខ្សែវីដេអូណែនាំចំនួនពីរស្ដីពីប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះ និងសាក្សីជាកុមារ និងសម្រាប់កុមារដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយបញ្ហាច្បាប់ ក្រោមចំណងជើងថា "តាមរយៈក្រសែភ្នែករបស់កុមារៈ ការណែនាំស្ដីពីប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌" ត្រូវបានបញ្ចប់នៅឆ្នាំ២០០៩ និងត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយ ដោយក្រុមការងារយុត្តិធម៌កុមារ ដល់អ្នកពាក់ព័ន្ធ ដោយមានការណែនាំពីអ្នកសម្របសម្រួល។ ខ្សែវីដេអូគឺជាមធ្យោបាយ ដើម្បីជួយអ្នកធ្វើការងារសង្គមមេធាវី និងមន្ត្រីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌដទៃទៀតក្នុងការរៀបចំកុមារឱ្យតតាំងជាមួយនឹងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ និងត្រូវបានប្រើដោយក្រុមការងារយុត្តិធម៌កុមារ ដែលជាឧបករណ៍ផ្សព្វផ្សាយ ក្នុងកិច្ចប្រជុំសម្របសម្រួលរវាងមន្ត្រីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ។

ង. ការអប់រំ បណ្ដុះបណ្ដាលអំពីសិទ្ធិកុមារដល់ឪពុកម្ដាយ គ្រូបង្រៀន ប្រជាជន និងអំពីអ្វីដែលពួកគេអាចទទួលបានយុត្តិធម៌

២៦. រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានធ្វើការខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំងក្លា ដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោល ដើម្បីលើកម្ពស់សិទ្ធិកុមារ។ ក្រុមប្រឹក្សាជាតិកម្ពុជាដើម្បីកុមារ (ក.ជ.ក.)[២] បានរៀបចំសិក្ខាសាលាបណ្ដុះបណ្ដាលស្ដីពីសិទ្ធិកុមារជាច្រើន ដោយមានការចូលរួមពីមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់នៃក្រសួងពាក់ព័ន្ធ។ ក្រសួងព័ត៌មាន បានរៀបចំរឿងខ្លី/ឯកសារស្ដីពីសិទ្ធិកុមារ និងត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយតាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនានា ក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងជាសាធារណៈ ស្ដីពីបញ្ហាសិទ្ធិកុមារ។ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ផ្ដល់ការបណ្ដុះបណ្ដាលជាប្រចាំស្ដីពីអនុសញ្ញាសិទ្ធិកុមារនៃអង្គការសហប្រជាជាតិដល់នាយក នាយករងសាលា គ្រូបង្រៀន និងសិស្សនៅថ្នាក់បឋមសិក្សា និងវិទ្យាល័យនៅទូទាំងប្រទេស។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលជាច្រើន បានធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាល ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយអនុសញ្ញាសិទ្ធិកុមារនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរៀបចំព្រឹត្តិការណ៍លើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិកុមារ ដល់និស្សិតនៅសាលាគរុកោសល្យចំនួន៧ គ្រូបង្រៀន និងសិស្សនៅតាមសាលាបឋមសិក្សា និងវិទ្យាល័យជាច្រើន និងក្រុមឪពុកម្ដាយនៅតាមសហគមន៍។

២៧. ដោយមានកិច្ចគាំទ្រពីអង្គការយូនីសេហ្វ និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានា ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា នគរបាលយុត្តិធម៌ អ្នកធ្វើការងារសង្គម និងមន្ត្រីនៃមណ្ឌលកែប្រែជាង១០០០នាក់ ត្រូវបានបណ្ដុះបណ្ដាលស្ដីពីគោលការណ៍ និងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ក៏ដូចជាច្បាប់

[២] បង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៩៥ ក.ជ.ក. ដើរតួនាទីជាភ្នាក់ងារជំនាញរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការណែនាំ សម្របសម្រួល ពិនិត្យតាមដាន និងរាយការណ៍ពីការអនុវត្តសកម្មភាពសិទ្ធិកុមារ និងធានាថា បញ្ហាកុមារត្រូវបានផ្ដល់អាទិភាពក្នុងផែនការអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ។

ជាតិ ក្របខ័ណ្ឌកំណត់ដោយច្បាប់ និងឧបករណ៍នានាស្តីពីយុត្តិធម៌កុមារ។ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា បានបង្ហាញនូវការគោរពច្បាប់កាន់តែច្រើនឡើងៗ និងនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធទៅនឹងកុមារ និងការយល់ដឹងពីតម្រូវការរបស់ពួកគេ។ អ្នកធ្វើការងារសង្គមនៅក្នុងខេត្តអាទិភាព ក៏បានបង្ហាញពីការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវជំនាញ ក្នុងការគ្រប់គ្រងករណី និងការធ្វើសមាហរណកម្មកុមារ ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយបញ្ហាច្បាប់ និងកិច្ចសហការកាន់តែរឹងមាំជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងមន្រ្តីពន្ធនាគារ/មជ្ឈមណ្ឌលស្តារលទ្ធភាពពលកម្ម។

២៨. សៀវភៅបណ្តុះបណ្តាលស្តីពី "កុមារដែលស្ថិតនៅក្នុងការឃុំខ្លួន" ត្រូវបានរៀបចំ និងសាកល្បងកាលពីឆ្នាំ២០០៨។ ក្នុងឆ្នាំ២០១០ មន្រ្តី/អនុរក្សពន្ធនាគារចំនួន៧៨នាក់មកពី ២៤រាជធានីខេត្ត ត្រូវបានបណ្តុះបណ្តាលពីសិទ្ធិកុមារ ការអភិវឌ្ឍកុមារ និងយុត្តិធម៌កុមារ ដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋានពន្ធនាគារ។

៥. មធ្យោបាយដោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់កុមារ

២៩. ក្រោមការជួយឧបត្ថម្ភពីអង្គការយូនីសេហ្វ កម្មវិធី និង យន្តការបង្ការ និងបង្វែរអនីតិជនប្រព្រឹត្តបទល្មើសនៅតាមមូលដ្ឋាន ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងខេត្តបាត់ដំបង បន្ទាយមានជ័យ និងសៀមរាប។ អនុគណៈកម្មាធិការទទួលបន្ទុកកិច្ចការនារី និងកុមារឃុំសង្កាត់ទទួលបន្ទុកការបង្ការអនីតិជនប្រព្រឹត្តបទល្មើស ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីកំណត់កុមារដែលស្ថិតក្នុងស្ថានភាពគ្រោះថ្នាក់ និងកុមារដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយបញ្ហាច្បាប់ ផ្តល់អនុសាសន៍ស្តីពីជម្រើសបង្វែរ និងផ្តល់ដំណោះស្រាយនៅតាមមូលដ្ឋាន ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការរបស់កុមារដែលជាគោលដៅ។ សមាជិកអនុគណៈកម្មាធិការបានចូលរួមកាន់តែច្រើនឡើង ក្នុងការកំណត់ជម្រើស និងដំណោះស្រាយធ្វើសមាហរណ្ណកម្មសម្រាប់កុមារដែលស្ថិតក្នុងស្ថានភាពគ្រោះថ្នាក់ និងដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយបញ្ហាច្បាប់ និងបានស្វែងរកសេវាគាំទ្រ និងសេវាបញ្ជូនសម្រាប់កុមារទាំងនោះ។

៦. វិធានការជាក់លាក់ជាពិសេសដើម្បីជួយក្រុមកុមារដែលងាយរងគ្រោះឱ្យទទួលបានយុត្តិធម៌ (មានបញ្ជាក់ខាងលើរួចហើយ)